

'Ik heb veel geluk gehad dat ik zo kan beginnen'

Timothy Mies (20): direct vanuit de schoolbanken aan de slag bij het bedrijf dat hij op zijn stage leerde kennen. Foto: Nieuwe Oogst

Wat als je zonder ervaring, achtergrond of financiële middelen wil starten in de glastuinbouw? Timothy Mies (20) heeft wel de ambitie en heeft het daarom als geschopt tot een middenkaderfunctie bij een splinternieuwe kwekerij in Luttelgeest.

Vlakke akkers en windmolens domineren het uitzicht van Flevoland. Maar zodra je komend uit het zuiden Emmeloord gepasseerd bent en het dorp Luttelgeest in zicht is, verandert dat polderlandschap opvallend genoeg in glastuinbouw. Bestaande bedrijven en genummerde kavelborlijes wachten langs de Oosterringweg op een nieuwe eigenaar die er gaat bouwen. De glastuinbouwsector wordt in ontwikkelingsgebied Nieuwland zichtbaar harte-lijk ontvangen. Het is de bedoeling dat hier uiteindelijk 600 hectare gas staat, waarvan 400 hectare nieuwbouw. De bestaande bedrijven zijn voornamelijk ingericht met sierteelt, waaronder rozen en met de Orchi-deenhoeve zelfs een beroemde publiek-treker.

GOEDKOPER
Ook trostomatenteler Nic de Jong ondervond de toegankelijkheid voor tuinbouw in de Noordpolder. Hij verplaatste de afgelopen jaar zijn 5,5 hectare grote kwekerij Bramani van Bleiswijk naar het goedkopere en grootschaligere Luttelgeest. De Jong heeft hier een kavel van 30 hectare aangekocht en nam half december de eerste 10 hectare nieuwbouw in gebruik.

De volgende 10 staan op de planning voor 2010. De Jong runt zijn kwekerij in Luttelgeest niet alleen. Vier 'teampayers' staan hem bij, ieder verantwoordelijk voor een eigen afdeling. Een van hen is Timothy Mies (20) uit het West-Brabantse Wouwe Plantage. Hij krijgt de verantwoordelijkheid over de productie-verwerking in de loods en het onderhoud van de apparatuur. De Jong blijft zelf verantwoordelijk voor de afzet, teelt en klimaat. Algemeen bedrijfsleider is Cor van der Lee, een voormalige rozenkweker uit IJsselmuiden. Marco van Dijk is vanuit de Bleiswijkse kwekerij meeverhuisd en is de teeltspecialist en bioloog. Wouter Moerman studeerde vorig jaar af aan de HAS in Delft en houdt zich bezig met de administratie.

Via een afstudeeropdracht over afzet, kwam Mies nog geen jaar gelden in contact met De Jong en de glastuinbouw in Luttelgeest. Hij wilde in eerste instantie zelf ergens een bedrijf opstarten, maar zag daar vanwege de zware investering met eigen vermogen uiteindelijk vanaf. De student legde zijn plannen voor aan De Jong. Van het een kwam het ander en binnen een week was geregeld dat hij op de nieuwe kwekerij kwam werken. „Ik heb natuurlijk veel geluk gehad dat ik op deze

manier kan beginnen”, vertelt Mies. „Zonder financiële inbreng in het bedrijf heb ik wel perspectief om hogerop te komen.” Mies heeft de ambitie om in de toekomst aandeelhouder in het bedrijf te worden.

Ook de familie van Mies staat achter zijn keuze om naar de Noordpolder te

vertrekken. „Zij vinden dat ik deze kans moet pakken.” Door de wreed roont hij meestal terug naar Brabant.

Met zijn twintig jaar en diploma net op zak is Mies nog een broekje in het vak. Maar hij barst van de ambities en wil die

graag waarmaken bij zijn nieuwe baas. Pas half december rondde hij de middelbare opleiding plantenteelt in Breda af. Door scholing en stages leerde de tuinder in spe de sector kennen, want tuinbouwachtergrond heeft hij van huis uit niet.

„Wij hebben geen tuinders in de familie, maar wel ondernemers”, legt hij uit. „Dat verklaart misschien wel mijn ambities. De tuinbouw heeft mij altijd getrokken. Ik vind het echt een mooie sector, vooral de groenteteelt. Maar ik heb ook rondgekeken bij de popplanten en aardbeien-teelt.”

De jonge tuinder lacht bij de vraag of hij het niet beter dichterbij huis iets had kunnen zoeken. „In het zuiden valt het echt tegen om een vergelijkbare baan te krijgen. Op uitzondering van een paar regio's, is de vraag naar bedrijfsleiders klein. Ik wilde toch graag iets leidinggevends doen en daarnaast de teelt onder de knie krijgen.”

COACHING

Ondanks zijn geringe ervaring en leeftijd wordt hij wel geaccepteerd in de nieuwe organisatie. „We krijgen nu tijdens de opstart ondersteuning van een gespecialiseerd adviesbureau. NavyX uit Zwijndrecht is bekend met de tuinbouw en omdat bedrijven steeds groter worden is de behoefte aan goede organisatie ook groot. NavyX coacht ons en het team, omdat we elkaar eigenlijk pas twee maanden goed kennen en het bedrijf toch samen moeten draaien.”

Over de aansluiting van zijn opleiding met de praktijk is Mies matig tevreden. „We hebben het wel over financiële zaken gehad, maar niets geleerd op het gebied van organiseren en leidinggeven. Wat dat betreft ben gat mijn voorkeur uit naar de BBL-opleiding, dus werken en leren

tegelijk, ten opzichte van voltiids leren. Praktijkgericht leren heeft volgens mij meer perspectief.” Verder studeren aan bijvoorbeeld een HAS hoeft voor hem niet meer. „Eerst wel, maar ik heb nu deze kans gekregen. Ik leer op dit moment zoveel meer in de praktijk en via de adviseurs. Over twee maanden oogsten we de eerste tomaten, dus ik moet dit wel snel onder de knie krijgen.”

MEDEONDERNEMER

Tijdens het hoogseizoen heeft de kwekerij zo'n veertig mensen in dienst, voornamelijk Poolse arbeiders en regionale medewerkers die relatief goed op de vacatures reageerden. In de verpakkingshal is de hoeveelheid arbeid vanwege de vele automatisering geminimaliseerd tot zes mensen.

Zijn leidinggevende en aansturende taak aan dit zestal, start pas echt bij aanvang van de oogst. Tot die tijd is hij veel in de kas en het ketelhuis en draaien. „Binnenkort ga ik ook storkingsdiensten vreden en ik heb elke vier weken weekenddienst.”

Op werkdagen is hij van 7 uur 's morgens tot 5 of 6 uur 's avonds op het bedrijf te vinden. „De werkdagen vind ik geen probleem, maar het is wel fijn om 's avonds de deur dicht te trekken en op iets anders te richten. Dat is natuurlijk niet zo als je een eigen bedrijf hebt.”

De jonge tuinder wil zich graag ontwikkelen en op termijn medeondernemer worden. „Een eigen bedrijf heeft niet per se, want samen sta je toch sterker. Je vult elkaar aan en risico's zijn minder groot. Meer dan 5 of 6 hectare kun je ook niet meer alleen aansturen.”

De strategie van kwekerij Bramani is zo

goedkoop mogelijk produceren met een maximale opbrengst, door het simpel te houden. Dat willen ze vooral bereiken door een hoge productie van één ras tomataten. Het streven is 60 tot 65 kilo per vierkante meter. „In Bleiswijk is met een ander ras 62 kilo gehaald”, geeft Mies aan. „Hier staat Capricia van Rijk Zwaan, geënt op Emperor.”

Simpel werken interpreteert hij ook door bijvoorbeeld handgeduide karren voor vervoer van tomaten naar de loods, in plaats van automatische systemen. „We willen zo min mogelijk storingen hebben en goedkoop produceren door schaalgroottes. Dat geeft maximaal voordeel bij bulkinkoop van bijvoorbeeld kunstmest, gas en steenwol. Eigenlijk bespaar je zo op alles, behalve op personeel.”

Ondanks vele uitbreidingen in de vruchtgroenten, is de markt volgens Mies nog steeds niet verzadigd. „Aan de onderkant vallen ook bedrijven af. Maar als wij straks op 20 hectare zitten, is het voorlopig wel genoeg.”

PLUSSEN EN MINNEN

De plussen voor de ondernemende jongere in Luttelgeest zijn de ontwikkelingsperspectieven in het bedrijf en dat hij start in een volgend nieuwe kwekerij. „Mijnpuntje is misschien de afstand naar Brabant, maar daar heb ik zelf geen problemen mee. Het is geen buitenland of Groningen.”

Over een jaar brengt het team de knelpunten en verbeteringen van het bedrijf in kaart. „Misschien is de hoeveelheid licht wat minder, omdat we hier noordelijker zitten. Maar het IJsselmeer heeft weer een positieve invloed, omdat we in de zomer beter kunnen terugkoelen. Glastuinbouw in de buurt van water is altijd gunstig.

Teruglevering zelf geregeld

Nic de Jong heeft samen met twee collega's zelf rechtstreeks met Tennet geregeld dat ze 60 megawatt elektriciteit kunnen terugleveren aan het net.

Op het bedrijf van de Jong staat twee keer 3,3 Megawatt wkk opgesteld. Datzelfde vermogen komt er bij de volgende nieuwbouw nog eens bij. De Jong stapt zelf naar Tennet, samen met zijn achterbuurmannen Leo Hoogweg (44 hectare paprika) en de gebroeders Tas (30 hectare paprika). In totaal hebben de drie bedrijven op 135 hectare grond straks ruim 90 hectare glas staan. Zonder tussenkomst van gemeente of energieleverancier regelden de drie ondernemers bij Tennet 50 Megawatt ruimte voor de teruglevering van hun elektriciteit.

Eerste planting in december

De nieuwbouw van kwekerij Bramani is begin met gestart en volgens planning in december 2008 opgeleverd. Nadat half december 250.000 tomatenplanten in de kas zijn gezet, kon de focus worden verlegd naar de bouwwerkzaamheden van het kantoor en de loods. De installateurs hebben nog tot nu de jaarwisseling worden om alles op en top te laten draaien. Bijzonder element op het bedrijf is de afwezigheid van een groot bassin voor de wateropvang. Regenwater wordt met een snelheid van 500 kubu per etmaal naar een ondergrondse kleezellaag gepompt. Daarvoor volstaat een klein bovengronds bassin. Op het bedrijf staat twee keer 3,3 Megawatt wkk opgesteld.

Dat heb je in Drenthe of Limburg weer niet.”

Voor Timothy Mies bevalt het tuinbouwverreldje en de verantwoordelijkheid hem, ondanks de hectiek van de afgelopen maanden, erg goed. „Het is een druk, leuk, maar zeker mooi wereldje. En het mooiste is toch om de planten te laten groeien en er zoveel mogelijk vruchten van te plukken.”

JANNY TROUW

Imkers kunnen de honing bij redden

De massale bijensterfte is volgens Tjeerd Blacquière geen reden voor paniek maar wel voor zorg. Er zijn zeker strategieën om ziekteverwekkers als de varroamijt en nosema te bestrijden. „Het vraagt wel een andere benadering van het imkervak”, aldus de bijenonderzoeker van Plant Research International (PRI) in Wageningen.

De soms wat opgeblazen berichtgeving over de massale bijensterfte is volgens Tjeerd Blacquière overdreven. Veel media verwijzen in hun artikelen of items maar al te graag naar de quote van Albert

Einstein dat zonder bijen geen menselijk leven mogelijk is. „Zover zal het niet komen”, aldus de bijenonderzoeker. „Er is geen reden voor paniek, maar wel degelijk voor zorg. De honingbij is niet reddeloos verloren en ook

voor het voedselaanbod heeft de bijensterfte voorlopig weinig gevolgen.”

„Toch heeft de berichtgeving ook zo zijn positieve kanten”, vindt Blacquière. „De bijenhouderij wordt weer op de kaart gezet.” De onderzoeker vindt sowieso dat zijn vakgebied jarenlang ondergewaardeerd is en hij vindt het jammer dat het bijenonderzoek is ingekrompen. Sinds vier jaar zijn Blacquière en twee collega's onderdeel van Plant Research International (PRI) in Wageningen. Binnenkort wordt een rapport van bijen@wur.nl van PRI over de proble-

Aantastingen door varroamijten en bijvoorbeeld nosema hebben rechtstreeks invloed op de vitaliteit van de winterbijen. Varroamijten kunnen volken zo uitputten dat zonder ingrijpen na drie jaar geen winterbij de winter meer overleeft en een bijenvolk kan worden afgeschreven. Voor de bestrijding van varroamijten zijn onder meer de biologische middelen timonolie en oxalazuur beschikbaar. „In het onderzoek ontwikkelen en testen we verschillende bestrijdingsstrategieën”, vertelt Blacquière. „Zo zijn we nu bezig met een experiment om

geen voorstander van het inkruisen van soortvreemde eigenschappen. Hij ziet liever resistentie ontstaan door natuurlijke selectie.

Als voorbeeld noemt hij een internationaal experiment op het eiland Gotland door de kust van Zweden. Daar zijn 100 bijenvolken uit heel Europa uitgezet en besmet met varroamijten. Zonder invloed van buitenaf kon de natuur daar enkele jaren zijn gang gaan. Uiteindelijk bleven enkele bijenvolken over en met de koninginneten daarvan wordt nu nog onderzoek uitgevoerd. PRI gebruikt de zogenaamde Gotland-koninginnen nu in proeven op het eiland Tiengemeten in combinatie met Nederlandse bijen. Blacquière merkt nog wel op dat de Gotland-koninginnen helaas extra gevoelig zijn voor Europees vuilbroed.

om te voeden en daardoor al snel veranderen in vliegbijen. Als een heel bijenvolk op een gegeven moment bestaat uit vliegbijen die bovendien vanwege hun slechte conditie niet terugkeren naar de kast dan is er sprake van de verdwijnsziekte. Bij bestudering van de achtergebleven lege kasten komen we vrijwel altijd nosema tegen.”

PROFESSIONALISEREN

Binnen het hele verhaal rond de bijensterfte, speelt de imker een grote rol. De bijenhouderij is in Nederland een vakgebied die vooral hobbymatig wordt uitgeoefend. Met alle respect voor de hobbyimkers is het volgens Blacquière van belang om de bedrijfstak te professionaliseren. PRI wil daarom de extra mankracht voor onderzoek ook gaan inzetten voor voorlichting. „Imkers zijn de sleutel om de problemen met de bijensterfte op te lossen. Zij moeten op de hoogte zijn van de nieuwste bestrijdingsstrategieën. De methoden die wij in het bijenonderzoek ontwikkelen, willen we zo goed mogelijk overbrengen op de praktijk. Daarom is de combinatie van onderzoek en voorlichting ideaal.”

Wat bij de verandering van het imkervak verder meespeelt, is dat honingbijen net als hommels steeds vaker worden ingezet voor bestuiving in bijvoorbeeld de glastuinbouw. „En dat is een hele andere tak van sport dan het houden van bijen voor de honingproductie”, verzekert Blacquière. „Zeker in kassen verslijten bijenvolken relatief snel. Voor bestuiving zullen imkers in het seizoen volken moeten reserveren om mee verder te gaan. Een gezond volk kan uiteindelijk tien nieuwe volken voor het daaropvolgende seizoen opleveren.”

HAIJO DODDE

Vitale winterbijen zijn essentieel voor een bijenvolk

matiek van de bijensterfte aangeboden aan minister Verburg van LNV. In dat rapport bepleit PRI onder meer uitbreiding van het onderzoek naar bijensterfte.

Er zijn legio bedreigingen voor de honingbij. Bekend zijn ziekteverwekkers als de varroamijt, nosema (éénellige darrparasieten) en verschillende vormen van vuilbroed. Verder neemt het voedselaanbod voor honingbijen af en is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw ook een bedreiging. Om de bedreigingen te beperken en te beheersen is onderzoek nodig. PRI richt zich in het bijenonderzoek voor een belangrijk deel op de wintersterfte en dan met name de vitaliteit van de winterbij. „Winterbijen zijn essentieel voor het voortbestaan van een bijenvolk. Alleen vitale winterbijen kunnen goed overwinteren en zorgen voor een gezond volk in het nieuwe seizoen”, legt Blacquière uit.

bijenvolken op te splitsen in mei in combinatie met een behandeling met oxalazuur. Het toepassen van dit middel op het juiste moment, verhoogt de effectiviteit van de behandeling.”

En ander spoor om weerstand te bieden tegen de varroamijt is het creëren van een bepaalde vorm van resistentie. Dat kan door het kruisen van de inheemse honingbij met sterkere soorten. Blacquière echter is

Coloss

Bijensterfte blijft niet beperkt tot Nederland en Europa, het is een wereldwijd probleem. Mede daarom is op initiatief van PRI en andere Europese instituten onder de naam Coloss een internationaal samenwerkingsverband gestart voor bijenonderzoekers. De samenwerking betreft uitwisseling van ideeën en ook onderzoekers en wordt ondersteund met EU-gelden. De werkgroep bestaat uit 90 onderzoekers. Naast vooral Europa hebben zich inmiddels ook onderzoekers uit China, Egypte en Amerika aangesloten bij Coloss.

Onderzoeker Tjeerd Blacquière geeft uitleg bij de levenscyclus van de honingbij.

Foto: Nieuwe Oogst